

Til Stortingets Familie- og kulturkomité

Oslo, 31. oktober 2019

KOMMENTARER TIL REPRESENTANTFORSLAGENE 166 S OG 174 S (2018 – 2019)

Det vises til de to representantforslagene 166 S (2018 – 2019) fra stortingsrepresentantene Ingvild Kjerkol, Lene Vågslid, Jonas Gahr Støre, Kari Henriksen, Trond Giske, Hadia Tajik og Tuva Moflag og 174 S (2018 – 2019) fra stortingsrepresentant Une Bastholm.

Noen av forslagene krever lovvedtak. Noen er budsjettprioriteringer. Noen forslag vil organisere og regulere innholdet i helsetjenester, andre griper inn i tros- og livssynssamfunn. Noen forslag vil regulere innhold og kompetansemål i læreplaner for grunnskolen og den videregående skolen, og tilsvarende regulere utdanningen av lærere og barnevernspedagoger. Begge forslagene vil reformere samfunnets forståelse av kjønn og kjønnsidentitet.

De hat- og diskrimineringsgrunnlag som er spesifisert i menneskerettighetene og i norsk lov, bør etter vår mening likebehandles. Likebehandling betyr ikke identiske hjemler i enhver lov og forskrift, som f.eks. ekteskapsloven, barneloven, arveloven, adopsjonsloven, arbeidsmiljøloven, bioteknologiloven, opplæringsloven – eller i grunnloven, for den saks skyld.

En borgers menneskerettigheter kan være ivaretatt selv om den samme borgeren ikke har identisk hjemmel og rettsvirkninger i lov for ethvert forhold i sitt liv, som majoriteten har.

En nasjon kan i sitt lovverk legge til grunn at kategoriene mann og kvinne er reelle, uten at dette bryter menneskerettighetene til borgere med annen kjønnsidentitet. Barnekonvensjonens art. 7.1 om barnets rett til sine foreldre kan implementeres, uten at familier med annen organisering dermed er fratatt sine menneskerettigheter. Nasjonens lovgivning kan prioritere ekteskapet mellom mann og kvinne, uten borgere som velger andre samlivsformer dermed er fratatt sine rettigheter og er diskriminert.

Det er i ferd med å skapes et offentlig klima i Norge basert på mangelfull forståelse av diskriminering og menneskerettigheter. Kompetansemiljøer på likestilling, diskriminering og menneskerettigheter korrigerer ikke en meningsbasert og subjektiv oppfattelse av menneskerettighetene burde være, i forhold til hvordan de faktisk er. Dette gjelder både NGO'er og aktører med offentlig mandat.

Vi minner også om betydningen av forskningens, kunnskapsutviklingens og den medisinske behandlingens uavhengighet og frihet fra politisk styring.

Den samlede profilen på de to representantforslagene, med sine 20 enkeltforslag, bidrar ikke til å klargjøre dette. Dersom disse forslagene vedtas, vil det bidra til økt ensretting i det norske samfunnet, og press mot mange borgeres rettigheter, i strid med deres konvensjonsvern.

Med vennlig hilsen

Jan Harsem, kommunikasjonsrådgiver (sign)

Marit Johanne Bruset, psykologspesialist (sign)

Øivind Benestad, daglig leder i Stiftelsen MorFarBarn (sign)

KONTAKT: Jan Harsem • Postboks 23 • 1371 Asker • Tlf.: 95 77 11 99 • Epost: jan@harsem.no

REPRESENTANTFORSLAG 166 S (2018 – 2019)

Vi har følgende kommentarer til de enkelte forslagene i 166 S:

1. KJØNNSNORMALISERENDE KOSMETISKE INNGREP

FORSLAG:

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å forby at såkalt kjønnsnormaliserende kosmetiske inngrep (som ikke er medisinsk nødvendig) skjer før barnet selv er i stand til å samtykke.

VURDERING:

Forslaget viser til at norsk praksis ved medisinsk inngrep for barn født interkjønn er en negativ faktor ved ILGA-rangering av Norge etter formell likestilling for LHBTI-personer.

Ordbruk som «*manglende beskyttelse*» skaper en oppfatning om at behandlingen har karakter av overgrep. Dette er ikke dokumentert ved medisinsk faglig utredning, informasjon om alternativ behandling, omfang av bivirkninger, psykiske og somatiske senskader, andre lands medisinske retningslinjer for behandling av samme forhold etc.

Forslaget formål synes å være at dagens retningslinjer for behandling av den aktuelle pasientgruppen provoserer en bestemt ideologisk oppfatning om kjønn.

Forslaget skal bidra til en ønsket revisjon av samfunnets kjønnsforståelse. Denne oppfatningen styrkes ved at forslaget ikke behandles i naturlig fagkomite, men inngår i en forslagspakke presentert i Familie- og kulturkomiteen som «*styrket LHBTI-politikk*».

Familie- og kulturkomiteen bør erkjenne grenser for komiteens kompetanse, og ikke vedta en invitasjon til Stortinget til å fatte vedtak som foreslått.

KONKLUSJON

Dagens retningslinjer for behandling av barn født interkjønn kan ikke utlegges som diskriminering av LHBTI-personer.

Forslaget krever faglig forsvarlig utredning før eventuelt vedtak.

2. HATKRIMINALITET:

FORSLAG

Stortinget ber regjeringen styrke politiets ressurser til arbeidet mot hatkriminalitet.

VURDERING

Straffbare handlinger som er motivert av hat mot personlige egenskaper og forhold som religion, etnisitet, kjønnsidentitet og funksjonsevne hos den som rammes, kan gi strengere strafferamme enn samme handling uten tilsvarende begrunnelse.

Vi er ikke negative til at straffeloven allerede har hjemmel for skjerpet straff ved hatkriminalitet. Forslaget begrunner ikke påstand om «*mangelfull beskyttelse mot hatkriminalitet*». «*Kjønnsuttrykk*» bør være dekket ved lovens eksisterende ordlyd.

Dersom stadig flere kategorier skal presiseres i lovens ordlyd, og stadig skjerpelse av strafferamme blir avgrenset til overgrep mot personer som tilhører nye spesifiserte kategorier, kan det oppstå ubalanse i straffelovens vurdering av de konkrete straffbare handlingene. Det kan oppstå en situasjon der motivet bak den straffbare handlingen ikke bare er straffeskjerpene, men i seg selv kriminaliseres.

Forslagets ordlyd spesifiserer ikke én spesiell gruppe, men forslaget begrunnelse er LHBTI-politikk, med spesifikk henvisning til kjønnsuttrykk.

Politiets ressurser må ivareta samme behov for beskyttelse av alle grupper av borgere. Det må også ivaretas likebehandling av alle de hat- og diskrimineringsgrunnlag som er spesifisert i straffelovens §§ 77 i), 185 og 186.

KONKLUSJON

Politiet bør ha tilstrekkelige ressurser til arbeidet mot hatkriminalitet, og andre brudd på straffeloven.

Alle grupper som er beskrevet i straffelovens regulering av skjerpet straff ved hatkriminalitet og diskriminering, må ha samme prioritet og beskyttelse.

3. KONVERTERINGSTERAPI:

FORSLAG

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å forby konverteringsterapi.

VURDERING

Forslaget definerer ikke begrepet konverteringsterapi. Forslaget gir ikke begrepet det meningsinnholdet som bør forutsettes for Stortingets behandling og vedtak.

«Terapi» er ikke et beskyttet begrep. I media anvendes «konverteringsterapi» eller «konversjonsterapi» ofte i sammenheng med forbønn, veiledning, sjelesorg og rådgivning, gjerne i kristen kontekst. «Konverteringsterapi» kan også oppfattes som kontroversielt tema i relasjon til helsefaglige forhold og diagnoser.

I og med forslagens manglende definisjon av hvilke forhold som foreslås å bli omfattet av eventuelt forbud, så åpnes det for flere tolkninger og uavklarte problemstillinger:

- Terapi i regi av helsepersonell som reguleres av helsepersonelloven?
- Terapi som alternativ behandling?
- Terapi, veiledning, rådgivning, sjelesorg, forbønn og samtale?
- Skal forbudet omfatte det å oppsøke «konverteringsterapi»?
- Omfattes mellommenneskelig dialog der «konvertering» oppstår som tema?
- Omfatter forslaget krav / anbefaling om leve som singel?
- Hvordan møter forslaget trossamfunns krav / anbefaling om sølibat?
- Hvordan ivaretar forslaget menneskerettighetenes beskyttelse av trosfriheten?
- Er forslaget avgrenset til seksuell orientering?
- Har forslaget klare grenser mot avhengighets- og tvangsproblematikk?
- Omfatter forbudet kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og kjønnsdysfori?

Dersom helsepersonell utøver den type terapi som forslaget omfatter, på en måte som ikke er forsvarlig, så har allerede myndighetene nødvendig hjemmel til å gripe inn.

Det vises til:

Helsepersonelloven:

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-07-02-64>

Spesialisthelsetjenesteloven:

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-07-02-61>

Helse og omsorgstjenesteloven:

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2011-06-24-30>

Lov om alternativ behandling av sykdom mv.

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2003-06-27-64>

Vi viser til nevnte lovers forskrifter og veiledninger, formålsparagrafer, regulering av forsvarlighet og kvalitet, internkontroll og systematisk arbeid for kvalitetsbedring.

Vi viser også til instanser som Statens Helsetilsyn, Fylkesmennene, Helsedirektoratet, pasient- og brukerombud og interesseorganisasjoner.

Forslaget gir risiko for at personer med en seksuell orientering som eventuelt omfattes av forbudet, ikke får nødvendig helsehjelp, fordi forbudet har uklar avgrensing, og derfor kan skape usikkerhet om behandling vil være omfattet av forbudet.

Forslaget viser liten forståelse for hva som foregår i terapeutiske rom og hva som er god og faglig forsvarlig terapi. Det vil skape skadelig utrygghet hvis terapeut og pasient blir usikre på hva som er lov å snakke om. Forslagene viser således manglende respekt for terapi når den utøves av autorisert helsepersonell.

Forsvarlige helsetjenester må utøves uten frykt for politiske vedtak som griper inn i det terapeutiske rommet.

I og med at forslaget fremmes som del av styrket LHBTI-politikk, antas det at forbudet omfatter «*konverteringsterapi*» relatert til de gruppene og identitetene som inngår i forslagens profil. Hvis dette er korrekt, hvorfor omfattes ikke heterofil orientering?

Skal heterofil orientering og identitet ha et svakere vern enn andre orienteringer og identiteter mot de forholdene som forslaget vil forby?

Hva er forslagens holdning til skiftende og utprøvende identiteter og uttrykk? Når rammes slike flytende endringer av forbudet, og når er det positiv utforsking?

-

I forslagens begrunnelse vises det til «*skadelig konverteringsterapi fra religiøse og terapeutiske miljøer*». I Dagsnytt 18 mandag 14. oktober 2019, uttalte en av forslagsstillerne, stortingsrepresentant Kari Henriksen:

... vi mener også at det som foregår i enkelte religiøse miljøer og livssynssamfunn med homoterapi skal forbys.

Forslaget forstås dermed ikke bare som forbud mot terapi i regi av autorisert og ikke-autorisert helsepersonell, men særlig rettet mot tros- og livssynssamfunn.

Hva betyr dette?

Skal prester, pastorer og sjelesørgere avvise personer som søker samtale om forhold som muligens kan bli tolket og vurdert som omfattet av forbudet?

Vil teologi som fremhever at ekteskapet mellom én mann og én kvinne står i en særstilling, bli omfattet av forbudet?

Vil trossamfunn og virksomheter som krever sølibat (prester, klosterordener), være omfattet av forbudet hva angår seksuelle orienteringer med forbud mot konvertering?

Registrerte tros- og livssynssamfunn, med forstander, er regulert i lov om trossamfunn med tilhørende veileder for forstander i trossamfunn. Lovens forutsetning for retten til å drive virksomhet og etablere trossamfunnet at «*rett og sømd ikkje vert krenkt*».

Likestillings- og diskrimineringsloven, menneskerettsloven og straffeloven, ivaretar allerede en rekke hensyn og vern mot overgrep og psykisk manipulasjon / mishandling.

Tros- og livssynssamfunn som ikke er registrert, og enkeltpersoner som handler i en religiøs kontekst, men uten mandat eller oppdrag fra registrert eller uregistrert organisasjon eller samfunn, må uansett forholde seg til norsk lov.

Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen, vedlegg 2 i menneskerettsloven, beskytter frihet i dypt personlige forhold. Konvensjonens art. 9 understreker retten til fri tanke, samvittighet og religion. Dette omfatter frihet til å skifte sin religion eller overbevisning etc. Hvorfor skal ikke frie, samtykkende mennesker kunne forstå dette analogisk til den type identiteter, orientering og forhold som forslaget vil forby?

Kan forslaget være i konflikt med menneskerettighetene?

KONKLUSJON

Forslaget bør ikke vedtas

4. ROSA KOMPETANSE:

FORSLAG

Stortinget ber regjeringen styrke arbeidet med Rosa kompetanse i arbeidslivet, helsevesenet, skolen, barnehagene, politiet og på asylmottak, og sørge for at det gjøres systematisk og landsdekkende.

VURDERING

Med uttrykket «*styrke arbeidet*» forstår vi økte økonomiske bevilgninger og politiske vedtak som prioriterer inngang for Rosa kompetanse på de arenaer forslaget beskriver.

Rosa kompetanse er fagavdeling i FRI. Forslaget fremmer en politisk autorisering av FRI, med de verdier og målsettinger som FRI har vedtatt. Rosa kompetanse er finansiert av Helsedirektoratet, Bufdir, Utdanningsdirektoratet og Politidirektoratet.

Andre grupper med diskrimineringsgrunnlag som er spesifisert i menneskerettighetene og likestillings- og diskrimineringsloven er ikke tilsvarende privilegert.

Vi avviser ikke det bidraget FRI og Rosa Kompetanse har til samfunnets mangfold, og forståelse av forskjellige borgere, grupper og kulturer som inngår i dette mangfoldet.

Forslaget gir imidlertid Rosa Kompetanse et mandat som går utover dette bidraget til forståelse og innsikt i kultur, mangfold, sosiale og personlige forhold.

Rosa kompetanse oppfattes å være gitt et normativt mandat som fremmer en statsstyrt politisk regulering av holdninger, kultur, språk, kompetanse og fag, på de samfunnsområdene som Rosa kompetanse markedsføres.

FRI og Rosa kompetanse representerer verdier, formål og strategier som berører instanser i samfunnet med krav til objektiv og kompetent saksbehandling. Dette gjelder både forvaltningsorganer, kunnskapsinstitusjoner, påtalemyndighet og domstolene.

Det kan skape ubalanse i disse instansenes habilitet, uavhengighet og objektivitet, dersom Stortinget og politiske myndigheter, ikke bare ved lov, men også ved andre former for vedtak og prioriteringer, etablerer de verdier og strategier som FRI og Rosa kompetanse representerer, et ulovfestet verdifundament i samfunnet.

Det utfordrer rettssikkerheten og menneskerettighetene hvis forvaltningsenheter som kommuner, fylker og staten - offentlige etater og institusjoner - og andre aktører som f.eks politiet, forsvaret, advokatforeningen og advokatfirmaer, tilkjennegir støtte til verdigrunnlaget for FRI og Rosa kompetanse.

Ved behov for sivilrettslig eller strafferettslig avklaring ved domstol, eller annen saksbehandling i forvaltningen, er det uheldig dersom besluttende instans og/eller tilgjengelig advokatbistand ikke kan dokumentere habilitet og uavhengighet.

Forslaget spesifiserer betydningen av Rosa kompetanse på asylmottak. Slik antydes at asylsøkere har et særlig behov for de verdier som Rosa Kompetanse representerer, og at Rosa kompetanse har prioriteres foran andre norske verdier ved integrering i Norge.

Får asylsøkere kjennskap til hele verdigrunnlaget og programmet til FRI? Opplyses det at målsettingene til FRI på en rekke punkter forutsetter krevende avveininger mot menneskerettighetene og andre gruppers rettigheter?

KONKLUSJON

Forslaget bør ikke vedtas slik det er begrunnet og formulert.

Dersom Stortinget ønsker å fremme Rosa kompetanse, må det ivaretas likebehandling med andre grupper med diskrimineringsgrunnlag i menneskerettighetene og Ligestillings- og diskrimineringsloven.

5. LHBTI-POTTEN:

FORSLAGET

Stortinget ber regjeringen styrke bevilgningene til LHBTI-arbeid gjennom organisasjonene på feltet, «LHBTI-potten», i fremtidige forslag til statsbudsjett.

VURDERING

LHBTI-arbeidet representerer verdier, kultur, strategier, målsettinger og personer som har sin legitime plass i norsk offentlighet, politiske prosesser og politisk påvirkning.

Vi anerkjenner det vern som menneskerettighetskonvensjonen og norsk lov gir borgere med identitet, status, egenskaper og diskrimineringsgrunnlag relatert til LHBTI.

Det vises samtidig til at konvensjonen og norsk lov ikke bare angir LHBTI-relaterte diskrimineringsgrunnlag, men også en rekke andre forhold ved en person:

Menneskerettslovens vedlegg 2, europeiske menneskerettighetskonvensjon, Art 14:

- Kjønn
- Rase
- Farge
- Språk
- Religion
- Politisk eller annen oppfatning
- Nasjonal eller sosial opprinnelse
- Tilknytning til en nasjonal minoritet
- Eiendom
- Fødsel eller annen status

Likestillings- og diskrimineringsloven, § 1, formål:

- Kjønn
- Graviditet
- Permisjon ved fødsel eller adopsjon
- Omsorgsoppgaver
- Etnisitet
- Religion
- Livssyn
- Funksjonsnedsettelse
- Seksuell orientering
- Kjønnsideidentitet
- Kjønnsuttrykk
- Alder
- Andre vesentlige forhold ved en person

Straffelovens § 77 i) skjerpene omstendigheter ved lovbruddets bakgrunn i:

- andres religion eller livssyn
- hudfarge
- nasjonale eller etniske opprinnelse
- homofile orientering
- funksjonsevne
- andre forhold som støter an mot grupper med et særskilt behov for vern

Straffelovens § 186, diskriminering:

- a) hudfarge eller nasjonale eller etniske opprinnelse,
- b) religion eller livssyn,
- c) homofile orientering, eller
- d) nedsatte funksjonsevne

Straffelovens § 185, hatefulle ytringer:

- a) hudfarge eller nasjonale eller etniske opprinnelse,
- b) religion eller livssyn,
- c) homofile orientering, eller
- d) nedsatte funksjonsevne

Ved motsetninger i, og mellom, grupper som hver for seg representerer diskrimineringsgrunnlag, kan det oppstå spenninger og behov for statens og demokratiets avveininger mellom flere hensyn.

Staten må være objektiv og ivareta likebehandling. Hvis ikke, utfordrer Staten borgernes og gruppers rettigheter. Hvis Staten forskjellsbehandler gjennom forvaltning og politikk, så fremmer Staten systematisk og institusjonell diskriminering.

Dette vil bli situasjonen dersom visse tros- og livssyn systematisk vurderes å være problematiske, og å representere motkultur til det moderne og fremtidsrettede, mens LHBTI-arbeidet vurderes å representere verdier som er fremtidsrettede og moderne.

Hvis staten som prinsipielt utgangspunkt vurderer religion som et problem, og tilsvarende løfter frem LHBTI-arbeidet, så ivaretas ikke slik avveining som nevnt.

Vi viser til at FRI arbeider for å frata trossamfunn vigselfretten, avgrense tilskudd til trossamfunn ut fra kriterier FRI angir, regulering av trossamfunns retningslinjer for personers deltagelse, regulere kompetanse til ledere i tros- og livssynssamfunn etc.

Vi er ikke kjent med tilsvarende initiativer fra trossamfunn for å regulere forhold internt i LHBTI-organisasjoner.

Et annet forhold av betydning for forslag om økte tilskudd til LHBTI, er fraværet av samlet oversikt over offentlig finansiering av organisasjoner, prosjekter, tiltak og arrangementer tilhørende LHBTI-arbeidet.

KONKLUSJON

LHBTI-arbeidet nyter allerede godt av en betydelig og uoversiktlig finansiering. Det er ikke grunnlag for et generelt vedtak om ytterligere styrking av LHBTI.

LHBTI-finansiering bør henvises til ordinær budsjettbehandling.

Staten bør ivareta likebehandling mellom alle diskrimineringsgrunnlag som er spesifisert i menneskerettighetskonvensjonen og norsk lov.

6. SKEIVT ARKIV

FORSLAGET

Stortinget ber regjeringen sikre Skeivt Arkiv i Bergen fortsatt drift i fremtidige forslag til statsbudsjett.

VURDERING

For alle frivillige organisasjoner er ivaretagelse av kontinuitet i arkiv og dokumentasjon av egen historie en utfordring.

Skeivt arkiv forvalter biografisk materiale og dokumentasjon i forskjellige formater, slik at LHBTI-organisasjonene og deres kultur og historie kan dokumenteres.

KONKLUSJON

Forslaget om å sikre varig drift av Skeivt arkiv har vår tilslutning.

7. MAGASINET BLIKK:

FORSLAG

Stortinget ber regjeringen sikre magasinet Blikk fortsatt drift og mulighet til videre formidling via skolebibliotekene.

VURDERING

Skolebibliotekene er regulert av opplæringslovens § 9 – 2, med tilhørende forskrift til opplæringsloven § 21 – 1. Bibliotekarene antas å være tilsluttet Bibliotekarforbundet, med den yrkesetikk som forbundet har vedtatt:

I sitt daglige arbeid kommer bibliotekarer opp i mange ulike valgsituasjoner. De fleste kan håndteres på grunnlag av faglig kunnskap. Men det er også situasjoner der yrkesetiske holdninger er nødvendige for å kunne treffe gode valg.

Tydelige holdninger bidrar til at våre omgivelser opplever oss som forutsigbare. Derfor er det viktig at bibliotekarer er bevisste sine holdninger overfor kolleger, arbeidsgivere og brukere. BF deltar også i Yrkesetisk råd, i samarbeid med andre organisasjoner.

Bibliotekarforbundet vil spesielt fremme følgende holdninger:

- *Bibliotekarer opptre uavhengig overfor leverandører og pressgrupper*
- *Bibliotekarer arbeider for ytringsfrihet, fri informasjonstilgang og mot sensur av lovlig materiale*
- *Bibliotekarer arbeider for likeverdig tilgang til informasjon og kulturelle ytringer, uavhengig av kjønn, etnisk tilknytning, nasjonalitet, sosial status, religion, politisk tilknytning, seksuell orientering, funksjonsdyktighet og alder*
- *Bibliotekarer behandler brukernes litteratur- og informasjonsbehov konfidensielt.*

Kritisk vurdering av media er ikke det samme som ønske om sensur eller forbud.

Dersom enkelte medier, i kraft av sin ideologiske, verdibaserte og politiske profil, distribueres for å gi skoleelevenes tilgang, så må kritisk vurdering aksepteres.

Blikk har en redaksjonell profil som tilsier at Blikk ikke bør sendes til bibliotekene basert på politisk vedtak, men forutsette bibliotekets uavhengige og faglige vurdering.

Kritikk av statlig vedtak om å sende Blikk (magasin og blikk.no) til skolebibliotekene, er tidligere oppfattet som sensur, men vi ber ikke om forbud eller sensur av Blikk.

Politisk finansiering og vedtak om distribusjon av Blikk skjer i forståelse mellom det politiske flertallet og aksjeselskapet Blikk, med de verdier, eiere, kultur og redaksjonelle prioriteringer som Blikk representerer.

Vi mener at Stortingets og statens vedtak om distribusjon av Blikk til skolebibliotekene utfordrer bibliotekarenes uavhengighet overfor pressgrupper og politiske interesser.

Lov om offentlige anskaffelser skal fremme effektiv bruk av samfunnets ressurser. Loven skal bidra til at det offentlige opptrer med integritet, slik at allmennheten har tillit til at offentlige anskaffelser skjer på en samfunnstjenlig måte.

Det bør avklares om Stortinget, fremfor å finansiere Blikk, heller bør be regjeringen om å utarbeide en kravspesifikasjon til en mediekanal for LHBTI, og invitere til en offentlig anskaffelse på bakgrunn av et slikt vedtak.

Stortinget bør også ta hensyn til den manglende likebehandlingen, ved at medier som representerer andre diskrimineringsgrunnlag ikke har samme prioritering som Blikk.

KONLUSJON

Forslaget har ikke vår støtte.

8. KOMMUNALE LHBTI-HANDLINGSPLANER

FORSLAGETS ORDLYD

Stortinget ber regjeringen sørge for at alle kommuner oppretter konkrete LHBTI-handlingsplaner.

VURDERING

Erfaring fra tidligere år er at statlig anbefaling om kommunale LHBTI-handlingsplaner har hatt føringer for utforming og politisk, ideologisk og verdibasert profil.

Dette har bidratt til den type ubalanse som er beskrevet i kommentarene til forslag nr. 5 vedrørende bevilgninger til LHBTI-arbeidet.

KONKLUSJON

Dersom staten vil at alle kommuner skal opprette handlingsplaner for LHBTI, så bør dette utvides til likebehandling mellom alle diskrimineringsgrunnlag.

9. TREDJE KJØNNSKATEGORI

FORSLAG

Stortinget ber regjeringen igangsette et utredningsarbeid om innføring av en tredje kjønnskategori i Norge.

VURDERING

Det vises til vurdering av representantforslagets forslag nr. 10.

KONKLUSJON

Forslaget bør ikke vedtas

10. KJØNNSDYSFORI: KOMPETANSE OG BEHANDLING

FORSLAG

Stortinget ber regjeringen styrke regionale fagmiljøers kompetanse om kjønnsdysfori og sørge for tiltak for bedre tilgang på behandlingstilbud for denne pasientgruppen.

VURDERING

Det har vært en kraftig økning i antall henvendelser. Økningen utgjøres primært av jenter i tenårene, i dagens term: «*tenåringer med kvinnelig kjønn tildelt ved fødsel*».

Leger som jobber med barn og unge med kjønnsinkongruens opplyser at de ofte står i etisk utfordrende situasjoner, ikke minst på grunn av at de mangler forskningsbasert kunnskap om kjønnsbekreftende behandling. Ref. artikkelen «Kjønnsvariasjon, medisinsk behandling og vårt ansvar, Tidsskriftet Den norske legeförening, 2019:

<https://tidsskriftet.no/2019/04/debatt/kjonnsvariasjon-medisinsk-behandling-og-vart-ansvar>

Nasjonal behandlingstjeneste for transseksualisme (NBTS) er tillagt nasjonalt ansvar for pasientbehandling for diagnosen transseksualisme. Ifølge artikkelen i legeföreningens tidsskrift er diagnosen ikke tatt med i revidert diagnosemanual fra WHO (ICD-11). I stedet kommer diagnosen «*kjønnsinkongruens*», i et nytt kapittel om seksuell helse.

Diagnosen kjønnsinkongruens forutsetter sterkt ønske om å fjerne noen eller alle primære eller sekundære kjønnskaraktistika. Diagnosen åpner for at kjønnsidentitet er flytende, og inkluderer ikke-binær kjønnsidentitet.

Helsedirektoratet oppnevnte i 2013 en ekspertgruppe for gjennomgang av vilkårene for endring av juridisk kjønn, samt vurdere behovene for, og foreslå, endringer i behandlingstilbudet til personer som opplever kjønnsdysfori.

Rapporten forelå i oktober 2015. Ny lov om endring av juridisk kjønn er senere vedtatt. Utredning av behandlingstilbud og nasjonale retningslinjer har fortsatt. I løpet av året vil Helsedirektoratet sende forslag til nasjonale retningslinjer ut på høring.

Vi er betenkt over at forslaget fremmes innenfor en samlet pakke for «styrking av LHBTI-politikken». Hva som menes med LHBTI-politikk fremgår av helheten i de to representantforslagene som er til behandling, og de verdier, strategier og målsettinger som LHBTI-organisasjonene og deres prosjekter og tiltak fremmer.

I revidert diagnosemanual ICD-11 i 2018 ble diagnosen transseksualisme erstattet av begrepet kjønnsinkongruens. Dette ble oppfattet som en anerkjennelse av at kjønnsidentitet er flytende, og at det «rett og slett ikke er noe som heter det motsatte kjønn». Ref. intervju med Esben Esther Pirelli Benestad, forskning.no, 27. juni 2018.

<https://forskning.no/sex/who-transpersoner-er-ikke-psykisk-syke/1193973>

Kompetanse, kunnskap, forskning og organisering av behandling og medisinskfaglige retningslinjer for behandling av tilstander som berører kjønn og kjønnsidentitet, må være uavhengig og objektiv. Ideologiske og politiske teorier om kjønn og kjønnsidentitet må ikke overstyre den medisinske forskningens uavhengighet.

I SVTs «Uppdrag granskning» 9. oktober 2019, ble bl.a. overlege Louise Frisé i teamet for kjønnsidentitetsutredninger, KID-teamet, ved BUP i Stockholm intervjuet:

SPØRSMÅL SVT:

- Hva tenker du om den store økningen av personer med kjønnsdysfori som søker hjelp hos dere?

SVAR FRISÉN:

- Jeg er like rådvill (förbryllad) som alle andre. Vi forstår ikke hva det beror på. Vi alle, i hele verden, som arbeider med disse pasientene, undrer på hva det skulle kunne bero på.*
- Jeg tror også det er en sannsynlighet for at nå er det isfjellet som kommer. Før var det toppen av isfjellet vi så, og nå kommer en stor del av alle dem som har kjønnsdysfori*

SVT: UPPDRAG GRANSKNING, 9. OKTOBER 2019, FRA 06.20

<https://www.svtplay.se/video/23978127/uppdrag-granskning/uppdrag-granskning-sasong-20-avsnitt-8?start=auto>

Tross fravær av kunnskap, legges det altså i visse fagmiljøer, med kompetanse til å foreta behandling, til grunn en antagelse om at kjønnsdysforien har vært til stede hele tiden, men først nå blir synlig.

En alternativ mulighet, som kan synes mer åpenbar, er den mulige sammenhengen mellom omfanget av kjønnsdysfori og den informasjon, mobilisering, påvirkning og

ideologiske skolering som finner sted på de fleste arenaer der barn og ungdom blir eksponert for ideer, tanker, politikk, verdier, følelser og identitetsformende faktorer.

De 20 enkeltforslagene i representantforslagene dokumenterer hvilke ambisjoner som foreligger om ytterligere utbredelse av ideer om kjønn og kjønnsidentitet som et deregulert, privatisert og individuelt prosjekt, uten kriterier som kan gi fundament og støtte på veien mot trygg og integrert personlighet.

Det kan svekke troverdigheten til objektiv forskning, kunnskapsutvikling, medisinsk behandling og psykososial ivaretagelse av levekår og oppvekstmiljø, dersom forskning om og behandling av kjønnsdysfori og kjønnsidentitetsutfordringer, utelukker visse årsakssammenhenger av forutbestemte politiske og ideologiske årsaker.

Det vil være uforvarlig av Stortinget å vedta omfattende reformer, tiltak og prosjekter for ideologisk skolering på alle samfunnsområder, slik representantforslagene legger opp til, uten kunnskap om hvorvidt de samme forslagene kan bidra til å forsterke de helseutfordringene som allerede er godt dokumentert.

KONKLUSJON

Familie- og kulturkomiteen bør ikke vedta LHBTI-politiske føringer på forskning, kunnskapsgrunnlag, organisering og innhold i medisinsk behandling ved kjønnsinkongruens.

Stortinget bør uansett avvente pågående høring og utredning angående organisering av helsetjenester ved kjønnsdysfori og kjønnsinkongruens.

REPRESENTANTSFORSLAG 174 S (2018 – 2019)

Vi har følgende kommentarer til de enkelte forslagene i 174 S:

1. UTDANNING FOR LÆRERE OG BARNEVERNSPEDAGOGER

FORSLAG

Stortinget ber regjeringen gå gjennom grunn- og videreutdanningen for lærere og barnevernspedagoger med formål å inkludere temaene normkritikk, minoritetsstress, seksuell helse og kjønns- og seksualitetsmangfold som en obligatorisk del av det offentlige utdanningstilbudet.

VURDERING

Dette forslaget gjelder innholdet i utdanning for lærere og barnevernspedagoger, mens neste forslag nr. 2 gjelder læreplanene for elevene.

Forslaget viser til «*minoritetsstress*», av Bufdir forklart som «*den tilleggsbelastningen individer fra stigmatiserte grupper utsettes for på grunn av sin minoritetsposisjon*».

Alle grupper som kan oppleve stigmatisering på grunn av minoritetsposisjon, bør likebehandles i statsforvaltningen og ved fastsettelse av kompetansemål i grunn- og videreutdanningen for lærere og barnevernspedagoger.

Forslaget avgrenser tema normkritikk og minoritetsstress knyttes til en «*aktiv regnbuepolitikk*», nærmere presisert i til «*seksuell helse og kjønns- og seksualitetsmangfold*». Forslaget ivaretar dermed ikke likebehandling.

I vurderingen av det andre representantforslaget, 166 S, forslag nr. 5, viser vi til de diskrimineringsgrunnlag som er nevnt i konvensjoner og norsk lov.

Fravær av likebehandling mellom menneskerettighetskonvensjonens og lovens diskrimineringsgrunnlag kan øke minoritetsstress for personer tilhørende andre diskrimineringsgrunnlag enn de Stortinget her inviteres til å prioritere.

KONKLUSJON

Dersom Stortinget vil styrke kompetansen innen normkritikk og minoritetsstress innen grunn- og videreutdanningen for lærere og barnevernspedagoger, så må det skje med likeverdige hensyn til alle diskrimineringsgrunnlag.

2. LÆREPLANER I GRUNNSKOLEN OG VIDEREGÅENDE SKOLE / KOMPETANSEMÅL

FORSLAG

Stortinget ber regjeringen, i arbeidet med å fornye alle læreplanene i grunnskolen og videregående opplæring, om å inkludere kompetansemål om normkritikk, minoritetsstress, seksuell helse og kjønns-, relasjons- og seksualitetsmangfold der det er relevant, og spesielt i faget KRLE.

VURDERING

Dette forslaget gjelder læreplanene for elevene, mens forrige forslag nr. 1 gjelder innholdet i lærernes og barnevernspedagogenes utdanning.

Våre kommentarer er sammenfallende med kommentarene til forslag nr. 1, men er av større betydning, da dette forslaget gjelder læreplaner og kompetansemål for elevene.

Institusjonalisert diskriminering i form av statens forskjellsbehandling (ved å prioritere LHBTI fremfor andre grupper med diskrimineringsgrunnlag) i lærerutdanningen, kan kanskje kompenseres ved lærerens egen kompetanse og personlige egenskaper.

Hvis ulikebehandling gjennomføres i læreplaner og kompetansemål for elevene i grunnskolen og videregående skole, så får den politisk vedtatte forskjellsbehandlingen direkte konsekvenser for elevene og evalueringen av deres kunnskap og kompetanse.

Forslagets presisering av at kompetansemål innen seksuell helse og kjønns-, relasjons- og seksualitetsmangfold spesielt er relevant for faget KRLE, avdekker manglende forståelse av at personlig forhold til religion har et likestilt vern i menneskerettighetene mot diskriminering som de forhold forslaget spesifiserer.

Forslaget usynliggjør elever med relasjon til diskrimineringsgrunnlag som religion og livssyn, samtidig som de samme elevene – ved presiseringen av faget KRLE – adresseres som særlige mottagere av kompetansemål om minoritetsstress og normkritikk for andre elevers og borgeres seksuelle helse, kjønns-, relasjons- og seksualitetsmangfold.

Dette avdekker en subtil stigmatisering av elever tilknyttet tros- og livssynssamfunn

KONKLUSJON

Forslaget vil etablere systematisk ulikebehandling mellom diskrimineringsgrunnlag som har beskyttelse i lov og konvensjoner.

Forslaget er dermed diskriminerende og må avvises.

3. LÆREPLANER I GRUNNSKOLEN OG VIDEREGÅENDE SKOLE / KOMPETANSEMÅL

FORSLAG

Stortinget ber regjeringen, i arbeidet med å fornye alle læreplanene i grunnskolen og videregående opplæring, om å inkludere kompetansemål om hva som er positive seksuelle relasjoner, grensesetting, forebygging av voldtekt og aksept og forståelse for seksuelle minoriteter.

VURDERING

Forslaget har elementer som ikke er vanskelig å støtte.

Representantforslagets samlede profil representerer imidlertid verdier og politiske mål som ikke kan påtvinges alle elever i den norske grunnskolen og videregående skolen.

Innenfor rammen av norsk lov er det betydelige variasjoner i normer, verdier, tradisjoner, kultur og mellommenneskelige forhold for øvrig.

Dette bør Stortinget ha respekt for, da disse variasjonene etter vår vurdering har beskyttelse i menneskerettighetene og norsk lov.

KONKLUSJON

Forslaget bør ikke vedtas.

4. KONVERSJONSTERAPI

FORSLAG

Stortinget ber regjeringen klargjøre at konversjonsterapi for homofile, bifile, lesbiske og transpersoner ikke er tillatt i henhold til likestillings- og diskrimineringsloven, og om nødvendig fremme forslag om en endring av likestillings- og diskrimineringsloven som sørger for dette.

VURDERING

Forslaget presiserer at forbudet gjelder homofile, bifile, lesbiske og transpersoner, og at forbudet skal ha hjemmel i likestillings- og diskrimineringsloven.

Forslaget inneholder en formulering som bør beklages:

«Det foregår på en subtil måte ved at man må ta en samtale med presten på bakrommet ...»

Prester i Den norske kirke er profesjonelle og har høy kompetanse på hvordan samtaler, sjelesorg og omsorgssituasjoner skal organiseres.

Pastorer og forstandere i tros- og livssynssamfunn utenfor Den norske kirke har ikke samme krav til kompetanse, men også i disse sammenhenger er personlig integritet og trygge omsorgssituasjoner verdier som settes høyt og har stor respekt.

For øvrig er forslaget tilsvarende representantforslag 166 S, forslag nr. 3. Våre kommentarer er derfor sammenfallende til begge representantforslagene.

KONKLUSJON

Forslaget bør ikke vedtas

5. HANDLINGSPLAN / KOMPETANSELØFT TRANSTEMATIKK / SEKSUELLE MINORITETER

FORSLAG

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en handlingsplan for et kompetanseløft om transtematikk, seksuelle minoriteter og relasjonsminoriteter i skoleverket, skolehelsetjenesten, barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk, helsevesenet, politiet, Utlendingsdirektoratet og barnevernet.

VURDERING

Forslaget bekrefter ubalansen i begge representantforslagenes samlede profil hva angår prioritering av visse diskrimineringsgrunnlag fremfor andre.

Vedtaket som foreslås, vil systematisere og institusjonalisere ulikebehandling, og dermed diskriminering, til ugunst for diskrimineringsgrunnlag som ikke har samme politiske prioritet og samfunnsmessig oppmerksomhet.

KONKLUSJON

Dersom Stortinget ønsker en handlingsplan med kompetanseløft, så må dette omfatte alle diskrimineringsgrunnlag som har vern i menneskerettighetene og norsk lov.

6. KJØNNSNØYTRALE TOALETTER OG GARADEROBER

FORSLAG

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om nødvendige lovendringer for at alle nye skolebygg og offentlige institusjoner skal ha kjønnsnøytrale toaletter og garderober

VURDERING

Representantforslagene 166 S og 174 S i Familie- og kulturkomiteen, og 167 S som er til behandling i Helse- og omsorgskomiteen, omhandler kjønnsdysfori, kjønnsidentitet, transeksualitet, kjønnsinkongruens og organisering og innhold i behandlingen.

Forslaget om kjønnsnøytrale toaletter og garderober er et eksempel på vår argumentasjon til forslaget 166 S, enkeltforslag nr. 10.

Vi etterlyser vilje til å søke kunnskap om mulig årsakssammenheng mellom den sterke ideologiske skoleringen for en deregulert, privatisert og individualisert forståelse av kjønn og kjønnsidentitet, og den kraftige økningen av kjønnsdysfori.

Et vedtak om kjønnsnøytrale garderobes og toaletter vil være et tiltak som støtter en forståelse av kjønn og kjønnsidentitet forankret i ideologi og politikk. Det kan ikke avvises at dette vil være en faktor som bidrar til økt personlig usikkerhet om kjønn.

Krav om kjønnsnøytrale, og dermed felles, toaletter og garderobes, vil etter all sannsynlighet redusere dusjing i skoler og svømmeanlegg, og skape usikkerhet, ubehag og problematiske forhold til toaletter i skolemiljøet.

Vi vurderer at et betydelig flertall av borgerne i Norge foretrekker den tryggheten det innebærer at svømmehaller, idrettsanlegg, skoler og institusjoner er organisert med utgangspunkt i en virkelighetsforståelse basert på to kjønn.

Personer med kjønnsidentitet som kommer i konflikt med toaletter og garderobes som er organisert med utgangspunkt i kjønnskategoriene kvinne / mann, må kunne ivaretas på en fleksibel og lite stigmatiserende måte, uten at resten av samfunnets system, organisering, språk og forståelse av kjønn må dereguleres.

Dersom Stortingets flertall mot all formodning skulle ønske å regulere toaletter og garderobes som kjønnsnøytrale rom, så krever dette revisjon i plan- og bygningsloven med tilhørende byggeforskrifter (TEK). Det bør da utredes, med ordinære høringer, i departement (KMD) og direktorat (DIBK) med ansvar for dette lov- og regelverket.

KONKLUSJON

Forslaget bør ikke vedtas.

7. LEVEKÅR OG PSYKISK HELSE

FORSLAG

Stortinget ber regjeringen innhente kunnskap om levevilkår og psykisk helse for asekuelle, aromantiske, BDSM-ere/fetisjister, relasjonsminoriteter, ikke-binære og transpersoner i Norge, og foreslå tiltak for å redusere utfordringene for disse gruppene.

VURDERING

Vi støtter forslag som kan bidra til uavhengig, objektiv og forskningsbasert kunnskap om sammenheng mellom personlige forhold og psykisk helse og levekår.

Det er uheldig hvis levekårsundersøkelser avdekker forekomst av symptomer, diagnoser og andre faktorer av betydning for somatisk og psykisk helse og psykososial situasjon, men unnlater å utrede og diskutere mulige årsaker.

Vårt inntrykk er at slike undersøkelser har blitt anvendt politisk, ved å legge til grunn, uten kunnskapsforankring, at påviste og belastende forhold har sin årsak i fravær av aksept, fravær av like rettigheter og fravær av reformer.

Dersom uavhengig og objektivt søk etter kunnskap avdekker andre sannsynlige årsaker, så må naturligvis slik kunnskap inkluderes i det politiske beslutningsgrunnlaget.

De prosessene som pågår vedrørende organisering og innhold i behandlingen av kjønnsdysfori er et eksempel på dette. Det samme må gjelde undersøkelser av levekår.

Med referanse til helheten i representantforslaget 174 S, så er det vårt inntrykk at forslaget søker avgrenset innsikt. Intensjonen synes ikke å være reell og objektiv kunnskap, men produksjon av argumenter for nye politiske og ideologiske initiativer.

Dersom Stortinget vil initiere levekårsundersøkelser, så bør dette skje uten politiske og ideologiske føringer og formål. Definisjon av problemstillinger og sammenhenger det søkes kunnskap om, må finne sted uten hensyn til politiske formål.

Levekårsundersøkelser bør ikke avgrenses til personlige forhold og egenskaper som beskrevet i forslaget, men dekke en større bredde av ulike diskriminerings- og hatgrunnlag som er beskrevet i menneskerettighetskonvensjonen og norske lover.

KONKLUSJON

Vi støtter initiativ til kunnskap om levekår og hvilke forhold som påvirker levekår.

Forskning og levekårsundersøkelser må være uavhengig av politiske føringer og hensikter som begrenser forskningens objektivitet og uavhengighet.

8. TREDJE KJØNNKATEGORI

FORSLAG

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre en tredje juridisk kjønnskategori.

VURDERING

Vi viser til kommentar til representantforslag 166 S nr. 9.

KONKLUSJON

Forslaget bør ikke vedtas.

9. TRANSPERSONERS RETTSVERN I STRAFFELOVEN

FORSLAG

Stortinget ber regjeringen utarbeide nødvendige forslag til lovendringer som styrker transpersoners rettsvern i straffeloven.

VURDERING

Straffelovens bestemmelser om straffbare handlinger har ikke unntak for handlinger som rammer transpersoner. Det bør ikke skapes inntrykk av at personer og egenskaper ved personer, som ikke er spesifisert i straffeloven, har et mindre rettsvern enn andre.

En rekke straffebud kan vurderes som grove når de er begrunnet i fornærmedes hudfarge, nasjonale eller etniske opprinnelse, religion, homofile orientering eller nedsatt funksjonsevne. Dermed vil en strengere strafferamme kunne anvendes.

Straffelovens § 77 i) fastsetter at slike motiver kan anvendes som straffeskjerpene moment innenfor strafferammen ved alle typer lovbrudd. §§ 185 og 186 viser til nærmere presiserte grunnlag for hatefulle ytringer og diskriminering.

Ref. lovdata.no om hatkriminalitet
https://lovdata.no/artikkel/ny_straffelov_-_hatkriminalitet/1598

På denne bakgrunn forstår vi forslaget som et ønske om å inkludere transpersoner og transseksualitet som diskrimineringsgrunnlag og hatgrunnlag i straffeloven.

Vi er skeptiske til å utvide loven med nye hat- og diskrimineringsgrunnlag. Det må ikke skapes inntrykk i samfunnet, blant lovbrytere, og kanskje også påtalemyndigheten, politiet og domstolene, av at grupper som ikke er spesifisert, har mindre vern i loven.

For øvrig vises det til vurderingen av representantforslag 166 S nr. 2.

KONKLUSJON

Forslaget bør ikke vedtas.

10. LIKESTILLINGS- OG DISKRIMINERINGSLOVEN

FORSLAG

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innlemme all diskriminering på grunnlag av seksuell praksis mellom samtykkende voksne, som ikke overskrider andres grenser, i likestillings- og diskrimineringsloven.

VURDERING

Likestillings- og diskrimineringslovens formålsparagraf § 1 definerer allerede «*seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk*» som diskrimineringsgrunnlag. Med denne formuleringen bør allerede ulike former «*seksuell praksis*» innenfor norsk lov være inkludert.

Sikter forslaget til konkrete seksuelle handlinger og praksiser, uavhengig av personens seksuelle orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk? Hvilke konkrete problemstillinger foreligger i dag, som ville bli løst ved dette forslaget?

Det er uklart hva som er bakgrunnen for forslaget, og hva forslaget vil regulere.

KONKLUSJON

Vi finner ikke grunn til å støtte forslaget.